

Sparebankforeningen
The Norwegian Savings Banks Association

FINANSNÆRINGENS
HOVEDORGANISASJON

NOU LKESTILLINGSLOVEN
631,00
3/11-08
Saksnr: 200803042-023

Barne- og likestillingsdepartementet
Forbrukeravdelingen
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Oslo, 29. oktober 2008

Deres ref: 200803042/PGUFJS

Vår ref:

Spbfor: 2000 00064 SLL/-

FNH: 2008/00503/TMo/RF

Høringsuttalelse – endringer i gjeldsordningsloven

Vi viser til departementets høringsutsendelse 18.07.2008.

Sparebankforeningen og Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) avgir herved felles høringsuttalelse.

1. Hovedsynspunkter

- Banknæringen er fortsatt positivt innstilt til gjeldsordningsinstituttet, både prinsipielt og i den enkelte sak
- Det er likevel viktig å holde fast på utgangspunktet, at gjeld skal tilbakebetales, at det å få store deler av gjelden ettergitt er et stort gode for skyldneren, og at det skal koste litt for skyldneren å oppnå dette godet
- Gjeldsordningsloven har vært gjennom to store liberaliseringer, gjennom lovendringen i 2003 og (de facto) ved økningen av veiledende livsoppholdssatser i 2008. Vi advarer mot ytterligere liberalisering, som kan svekke gjeldsordningsinstituttets legitimitet
- På denne bakgrunn går banknæringen klart imot enkelte av departementets forslag, særlig reduksjon av gjeldsordningsperioden ned mot null og forkortelse eller opphevelse av etterperioden
- Enkelte av departementets forslag er av mer teknisk art, og som vi kan gi vår støtte

2. Innledende synspunkter

Banknæringen har stilt seg positiv til gjeldsordningsinstituttet, både i høringsrunden til Graver-utvalgets innstilling NOU 1991:16 og i høringsrunden til lovendringen av 2003, men først og fremst i det løpende arbeid med gjeldsordningssaker, som kreditorer. Det er viktig, både for den enkelte skyldner og for samfunnet, at den som er varig ute av stand til å betjene sin gjeld skal gis mulighet til en ny start: Gjennom å leve meget nøkternt i en tidsavgrenset periode, og i denne perioden nedbetale så mye av gjelden som skyldneren evner, får skyldneren deretter strøket all usikret gjeld. Men det er av stor betydning, både for betalingsmoralen og for samfunnets aksept av ordningen, at det ikke skal være for lettvindt å komme gjennom gjeldsordningsperioden. Det å få slettet store deler av gjelden er et stort gode for skyldneren, og dette må skyldneren på sin side yte litt for. Det er også viktig å huske på at det

tap som oppstår ved at skyldneren har pådratt seg større gjeld enn han kan betjene, ikke forsvinner gjennom gjeldsordningen. Tapet veltes bare over på andre, i første omgang på kreditorer og kausjonister, i neste omgang på kreditorenes øvrige kunder.

Et stort antall gjeldordninger vedtas henholdsvis stadfestes uten at det i gjeldordningsperioden skal betales noe overhodet til de alminnelige kreditorer. Det er i seg selv et problem for gjeldsordningsinstituttet. Nå må vi regne med at denne andelen vil øke, ved at skyldneren ikke lenger trenger leve fullt så nøkternt i gjeldsordningsperioden som tidligere. De veiledende livsoppholdssatsene ved gjeldsordning er som kjent normert til 85 % av folketrygdens minstepensjon. Ved at minstepensjonistene fikk et særlig løft ved vårens trygdeoppgjør, har dette utilsiktet fått en effekt også for gjeldsordningene: Ved departementets rundskriv Q 08/2008 av 26.06.2008 ble de veiledende livsoppholdssatsene fra 01.07.2008 øket med 13 – 14 %. Det betyr at det i kroner blir tilsvarende mindre igjen å nedbetale gjelden med.

Dette er et bakteppe for vår vurdering av de forslag departementet nå har fremmet. Noen av forslagene er av nokså teknisk art, og vel begrunnet. Men vi er i utgangspunktet svært skeptiske til forslag som begrunnes med at skyldnerne har behov for ytterligere lettelser i plikten til å nedbetale gjelden.

3. De enkelte forslag i høringsnotatet

Pkt 5 Kravet om egenforsøk i gol § 1-3

Utenrettslige ordninger er svært ofte bedre både for skyldneren og for kreditorene, og også samfunnsmessig er det en fordel at ikke alle slike saker må belastes namsmannen. Og der hvor saken likevel ender opp som en søknad om gjeldsforhandlinger hos namsmannen, vil egenforsøket svært ofte ha vært et nyttig forarbeid som letter namsmannens arbeid.

Det er etter vår oppfatning også prinsipielt viktig at skyldneren som utgangspunkt selv tar ansvar for egen økonomi, og selv prøver – om enn med bistand – å komme fram til ordninger med kreditorene.

Etter vårt skjønn må derfor kravet om egenforsøk fortsatt gjelde for det store flertall saker. Slik er det nok også ment fra departementets side. Men vi er redd for at med den foreslåtte formuleringen vil unntaket fort bli hovedregelen.

Vi foreslår at utkastets unntak innskjerpes til situasjoner der ”det er *særlig* grunn til å anta at skyldnerens forhandlinger med fordringshaverne ikke vil føre fram”. Vi er også uenig i at ”dersom saken er oversendt fra kommunen med anbefaling om vurdering etter loven her”, skal det i seg selv anses som tilstrekkelig grunn til å fravike kravet om egenforsøk. Vi er enig i at slik oversendelse fra kommunen kan være et *moment* ved vurderingen, men namsmannen må selv vurdere kommunens begrunnelse og de forsøk kommunens hjelpeapparat har gjort her.

Pkt 6 Låneopptak i gjeldordningsperioden

I notatet foreslås at kompetansen til å samtykke til at skyldneren stifter ny gjeld i gjeldsforhandlingsperioden overføres fra kreditorfellesskapet til namsmannen.

Vi er klart imot forslaget dersom det er tale om reelt sett å øke skyldnerens gjeldsvolum. Utgangspunktet er at skyldneren *ikke* skal øke sin gjeld i gjeldsforhandlingsperioden. Da er det ikke veien å gå å lette prosedyren for slikt låneopptak. Og svakt begrunnede slike låneopptak øker risikoen for at det ikke blir mulig å oppnå frivillig gjeldsordning. Samtykkekompetansen bør derfor forbli hos dem som de facto vil bære byrden ved låneopptaket, dvs kreditorene.

I tilfeller det kun er tale om refinansiering av eksisterende gjeld er forslaget vel begrunnet og har vår støtte. Forslaget virker også greit når det er tale om kortsiktig mellomfinansiering dersom skyldneren må skaffe seg ny bolig før salg av den nåværende.

Pkt 7 Gjeldsordning for skyldnere bosatt utenfor Norge

Etter gol § 2-1 skal søknad om gjeldsforhandling leveres namsmannen der skyldneren bor. Det innebærer at det ikke er mulig å oppnå gjeldsforhandling etter de norske reglene for nordmenn bosatt i utlandet.

Vi støtter departementets forslag om å innføre en skjønnsmessig adgang til gjeldsordning også for slike skyldnere, basert på vurderinger av skyldnerens tilknytning til Norge og muligheten av å få saken tilstrekkelig opplyst her.

Vi forutsetter likevel at de veiledende livsoppholdssatsene ved gjeldsordning blir spesifisert og nyansert avhengig av hvilket land skyldneren bor, i hvert fall for de mest aktuelle landene. De nåværende livsoppholdssatsene er som nevnt blitt romsligere enn det som trolig var tilsiktet fra Stortingets side. Dagens satser vil gi en enda høyere livsstandard om skyldneren bor f eks i Spania. Det vil virke støtende i den enkelte sak, og på sikt undergrave systemets legitimitet.

Pkt 8 Skatte- og avgiftskrav

8.3 Utleggstrekk

Under lovarbeidet med gjeldsordningsloven og forskriftene fram mot 1992, var vi svært kritiske til særbehandlingen av skatte- og avgiftskrav. Etter vårt skjønn burde også det offentlige ta sin del av byrden ved gjeldsordninger, på lik linje med andre kreditorer. Endringen i 2002 var derfor svært positiv, ved at det i prinsippet ble innført samme regler for denne type krav.

Vi støtter derfor forslaget om at eventuelle lønnstrekk også for skatte- og avgiftskrav bortfaller når det åpnes gjeldsforhandlinger.

Noen spesielle lønnstrekk skal fortsatt bestå, bl a for krav som nevnt i gol § 4-8 h). I forslaget til ny lovtekst er tilføyet ordet *strafferettslige* (krav), uten at det er nærmere kommentert i notatet. Vi legger til grunn at endringen bare er ment å gi et stikkord for leseren, og ikke som en avgrensning i forhold til de tre typer krav som omtales i § 4-8 h): Straffebøter, erstatning ved straffbar handling og oppreisning ved straffbar handling.

8.4 Krav sikret ved legalpant i bolig

Som kjent skal krav med pant i bolig innenfor takstverdi med tillegg av 10 % hvile på boligen i gjeldsordningsperioden, med løpende rentebetaling men uten avdrag. Bestemmelsen får anvendelse også for krav med legalpant, f eks eiendomsskatt og avfallsgebyr. Departementet

foreslår nå en særregel for disse offentligrettslige kravene, ved at de tas ut av systemet som nevnt og i stedet skal gis full dekning under gjeldsordningen. Forslaget er begrunnet med at slike krav etter dagens regler vil forfalle til betaling i sin helhet ved utløpet av gjeldsordningsperioden. Det er ofte vanskelig å klare for skyldneren, og han risikerer derfor at boligen blir tvangsrealisert.

En kan innvende mot forslaget at det er et skritt tilbake med hensyn til særbehandling av skattekrav mv – med årene har en fått fjernet det meste av denne urimelige forskjellsbehandlingen. Men departementets forslag er ikke begrunnet med vern av offentligrettslige krav, men ut fra hensynet til skyldneren. Og vi er enig i at det vil være svært uheldig om skyldneren, som forutsetningsvis bor i en nøktern bolig som han har fått beholde under gjeldsordningen, risikerer at denne blir tvangssolgt i det gjeldsordningsperioden er over. Da vil lite være vunnet, og skyldneren oppnår ikke den nye starten som en gjeldsordning er ment å gi.

Ut fra en totalvurdering finner vi derfor å kunne støtte forslaget.

8.5 Skatte- og avgiftskrav oppstått etter åpning

Forslaget virker vel begrunnet, og er i hovedsak av ”teknisk art”. Vi har ingen kommentarer.

Forslaget til gol § 6-2 (1) fjerde punktum kan i yttertilfelle virke lite rimelig, at skyldneren skal få beholde utbetalt tilgodebeløp uansett størrelse. Forutsetningen er at de for høye innbetalinger har gått av skyldnerens livsoppholdsmidler, og ikke på kreditorenes bekostning. Vi antar likevel at det vil være svært sjelden at det her blir tilbakebetalingsbeløp av nevneverdig størrelse. Rettstekniske hensyn taler i favør av departementets forslag her.

Pkt 9. Gjeldsordningsperiodens lengde mv

Vi er i utgangspunktet positive til fleksible løsninger. Det gjelder særskilt ved frivillige gjeldsordninger. Dersom kreditorene etter en totalvurdering finner det hensiktsmessig å inngå andre ordninger enn de ”normale”, bør lovverket ikke være til hinder for det.

Men ”fleksibel” er et farlig honnørord. Dersom fleksibiliteten går ut på å gjøre det enkelt og enda mindre byrdefullt for skyldneren å bli kvitt sin gjeld raskt, vil ordningen fort kunne bli støtende. Vi tenker her særlig på tvungne gjeldsordninger.

Departementet foreslår flere endringer:

- Gjeldsordningsperiode på null, dersom skyldneren er varig ute av stand til å betale dividende
- Gjeldsordningsperiode på null, mot betaling av et engangsbeløp som motsvarer det skyldneren antas å kunne betale i dividende over fem år, alternativt: engangsbeløpet må være på minst 25 % av skyldnerens samlede gjeld alternativ formulering av vilkåret ”dersom det må antas å gi kreditorene bedre dekning enn ordinær gjeldsordning, ..”
- Retten skal kunne stadfeste et forslag fra skyldneren om endring av en gjeldsordning som går ut på førtidig avslutning mot innbetaling av et kontantbeløp som er rimelig ut fra skyldnerens økonomiske stilling og som minst utgjør summen av gjenstående dividende

Vi er klart imot forslagene. Etter vårt skjønn er det som utgangspunkt viktig som hovedregel å beholde en gjeldsordningsperiode på fem år, også i de tilfeller der det ikke blir noen dividende. Vi forstår at skyldneren selv vil foretrekke å bli kvitt gjelden straks, uten gjeldsordningsperiode – gjeldsordningen gir en viss usikkerhet med hensyn til hva som vil skje med framtidige inntekter og arv/gevinster. Men dette er hva skyldneren må ”yte” – svært beskjedent – for å oppnå det gode det er å bli kvitt sin gjeld. Vi maner til forsiktighet med å innføre endringer som gjør at gjeldsordningsinstituttet mister sin legitimitet.

For så vidt gjelder engangsbeløp peker vi også på risikoen for illojale tilpasninger. Skyldneren unnlater å gjøre oppmerksom på at han ser muligheten av å komme i (bedre betalt) arbeid, og tilbyr et engangsbeløp basert på nåværende inntekt. Omgjøringsadgangen etter gol § 6-2 fjerde ledd omfatter ikke en slik situasjon. Dersom skyldnerens tilbud om engangsbeløp derimot skyldes at han ser at det er arv i vente i løpet av kort tid, antar vi at omgjøringsadgangen innen to år etter vedtatt/stadfestet gjeldsordning bør være tilstrekkelig. Illojal fortieelse av mulighet for økte inntekter i framtiden må derimot angripes ved bestemmelsen i gol § 6-2 tredje ledd om oppheving av gjeldsordning ved skyldnerens uredelighet mv.

Forslaget om reduksjon av gjeldsordningsperiodens lengde har også sammenheng med systemet med etterperiode. Vi viser til våre kommentarer til pkt 12 nedenfor.

Etter vårt syn bør muligheten for kortere nedbetalingstid enn fem år mot betaling av engangsbeløp, reserveres de frivillige ordningene. Her bør rammene til gjengjeld være mest mulig fleksible, dvs vi anser det ikke nødvendig med noen minsteavgrensning av kontantbeløpet i loven.

Pkt 10. Forkortet gjeldsordningsperiode ved næringsgjeld

I notatet drøftes situasjonen for skyldnere med næringsgjeld, og der næringsvirksomheten er avsluttet. Problemstillingen er hvorvidt det bør åpnes adgang til kortere gjeldsordningsperiode enn fem år for denne gruppen, for derved sette dem i stand til raskere å starte ny næringsvirksomhet. Departementet konkluderer med ikke å ville foreslå en slik endring.

Vi slutter oss til denne vurderingen.

Pkt 11. Gjeldsordning for straffedømte

Etter gol § 1-4 skal det ikke åpnes gjeldsforhandlinger dersom det åpenbart vil virke støtende for andre skyldnere eller samfunnet for øvrig. Blant de forhold som skal legges særlig vekt på er om en ikke ubetydelig del av gjelden stammer fra straffbart forhold som er strafferettslig avgjort for mindre enn tre år siden. I praksis innebærer det en ”ventetid” på tre år før en slik skyldner kan få åpnet gjeldsforhandlinger. Departementet konkluderer med å foreslå at dette opprettholdes som hovedregelen, men et tillegg om at ”resosialiseringshensyn likevel (kan) tilsi at gjeldsforhandling kan åpnes tidligere”.

Vi frarår denne endringen, i det vi legger vekt på at unntaket fort kan bli hovedregelen. En straffedømt som tar umaken og arbeidet med å søke om gjeldsordning, vil normalt være i en resosialiseringssituasjon. Dette vil forsterkes ved regjeringens såkalte tilbakeføringsgaranti. Tre års ventetid er etter vårt skjønn heller ingen urimelig følge av det straffbare forholdet.

Pkt 12 Etterperioden

Vi frarår klart at den nåværende etterperioden på 2 år oppheves eller forkortes. Etter vårt skjønn vil det virke åpenbart støtende dersom skyldneren, kort tid etter en avsluttet gjeldsordningsperiode med store tap for kreditorene, mottar en betydelig arv eller gevinst uten at kreditorene har mulighet til å få bedre dekning.

Forholdet aksentueres gjennom departementets forslag om å åpne for gjeldsordningsperioder helt ned til null, bl a ved tilbud om engangsbeløp. Dette kan åpne for spekulasjon fra skyldnere som ser at arv vil kunne falle i nær framtid. Da er det helt nødvendig med en slik etterperiode. Reglene om etterperiode vil normalt være en mer egnet form å fange opp slike situasjoner, enn reglene i gol § 6-2 tredje ledd om situasjoner der "skyldneren har gjort seg skyldig i uredelighet eller grovt tilsidesatt sine plikter etter gjeldsordningen".

Pkt 13 Behandling av straffebøter

Departementet foreslår en presisering av gol § 4-8, for å klargjøre at bøter fastsatt ved dom enten skal dekkes fullt ut eller i samsvar med benådningsvedtak.

Endringsforslaget er klargjørende. Vi har ingen ytterligere kommentarer.

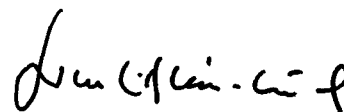
Pkt 14 Høring av kreditorene før endring og omgjøring av gjeldsordning

Departementet foreslår å rette opp en ren henvisningsfeil. Etter forslaget går det klart fram at kreditorene skal høres også før omgjøring av gjeldsordning etter gol § 6-2, dvs omgjøring mv av gjeldsordning etter krav fra en kreditor.

Vi støtter selvsagt forslaget.

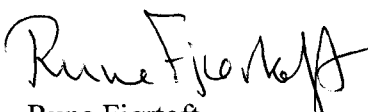
Med vennlig hilsen

For SPAREBANKFORENINGEN
I NORGE

Sven L'Abée-Lund
Ass. direktør

For FINANSNÆRINGENS
HOVEDORGANISASJON

Rune Fjærtøft
Fagsjef